

Minder mastitis en veevervanging in zandligboxen

Jaarkosten zandstal 0,8 cent per liter

Een melkveehouder met zandligboxen is gemiddeld 0,8 cent per liter melk kwijt aan kosten voor strooisel, extra onderhoud en extra handelingen. Dat is de helft minder dan tot nu toe werd verondersteld, zo blijkt uit onderzoek van Van Hall Larenstein-student Sieger Neimeijer, uitgevoerd in opdracht van Vetvice.

tekst **Jelle Feenstra**

Nederland telt inmiddels zo'n honderd melkveebedrijven met zand in ligboxen. Vriend en vijand zijn het erover eens dat het anorganische zand als boxvulling het beste en meest hygiënische ligbed is voor de koeien. Praktisch bezwaar zijn de problemen met mestverwerking en de snellere slijtage van mechanische onderdelen in de stal. De overlast en de

kosten die dat oplevert, maken boeren huiverig voor zand.

De raming was tot nu toe dat kosten voor aankoop van zand, de verwerking en het extra onderhoud 1,5 tot 2 cent per kilo melk bedragen. Dat blijkt mee te vallen. Stallenbouwadviser Vetvice, het bedrijf dat uit oogpunt van diergezondheid en dierwelzijn zandstallen propageert, zette

student Sieger Neimeijer aan het werk om de jaarlijkse kosten van een zandligbox op een rij te zetten. Dit zijn de kosten exclusief eigen arbeid en afschrijving.

Klinische mastitis op 7,7 procent

Neimeijer deed onderzoek bij tien melkveebedrijven met zandligboxen in Noord- en Oost-Nederland. De uitkomst is dat de totale kosten die een melkveehouder met zandligboxen maakt, variëren van 0,2 cent tot 1,1 cent per liter melk per jaar. Gemiddeld komen de kosten van zandligboxen uit op 0,8 cent per liter melk. Uit eerdere berekeningen van DLV komen dezelfde kosten voor diepstrooiselboxen met zaagsel op 1,1 cent per liter en die van gescheiden mest op 0,7 cent per liter.

Meegenomen in het onderzoek zijn de kosten van zandaankoop en extra loonwerkkosten voor het uitrijden van bezonken zand, en het gemiddeld vier keer per jaar met een kraan legen van de bezinkbak. Ook de jaarlijkse vervangingskosten van de kabels, de slijtdelen van schuiven en aandrijfstations, de vervangingskosten van de lagers van hoekwielen, de hoeveelheid touw voor het aantrekken van de mestschuif, de kosten van aandrijving en eventuele slijtage aan de melkinstallatie zijn meegenomen.

Een van de aanbevelingen uit het onderzoek is dat het loont om te shoppen bij het

Er zijn in Nederland ongeveer honderd bedrijven met zand in de ligboxen

aankopen van touw. 'Het verschil in prijs in touw van dezelfde kwaliteit loopt soms op tot 50 procent', zegt Neimeijer. Neimeijer keek in het onderzoek ook naar de diergezondheid op zandbedrijven. Op de zandbedrijven kampt 7,7 procent van de koeien met klinische mastitis, terwijl het gemiddelde in Nederland op 25 procent ligt. Het vervangingspercentage op de zandbedrijven bedroeg 17,9 procent. Het gemiddelde vervangingspercentage op melkveebedrijven in Nederland bedraagt 28 procent. De dierdagdosering komt uit op 2,25 tegen 2,8 in Nederland gemiddeld. Ook zeggen de melkveehouders met veel minder klauw- en beengebreeken te kampen.

Studiedagen over zand

'Veehouders met zand doen het dus goed op basis van deze kengetallen', zo verduidelijkt Neimeijer de resultaten. 'Het is alleen lastig vast te stellen of dit alleen door het zand komt. Mijn theorie is dat veehouders die voor zandligboxen kiezen vaak al de fanatiekere koeienboeren zijn. Daarin schuilt wellicht ook een deel van de verklaring. De fabel dat zand veel tijd, ergens en geld kost, is in elk geval niet waar. Geen enkele veehouder peinst erover om te stoppen met zand.' Vetvice houdt op 17 en 19 juni in Oosterwolde twee studiedagen over het ontwerp en management van stallen met zandligboxen. 'Er wordt een hoop onzin over zand verteld in het veld', zegt Bertjan Westerlaan van Vetvice. 'Goed nadenken over hoe je de stal bouwt en nieuwe systemen die zand en mest scheiden, lossen veel zandproblemen op', stelt hij. 'Een dichte vloer is wel een voorwaarde. Verder moet je leren werken met zand. Het management van de veehouder bepaalt voor een deel het succes in een zandstal, de kosten en de arbeidstijd die je kwijt bent. Maar dat geldt eigenlijk wel voor elk gekozen ligbed.' |

Arjan Kok, melkveehouder te Linschoten:

'Koeien die het weiden niet gewend zijn, is het lastig te leren. Je moet het zorgvuldig begeleiden. Dat kan wel een aantal jaren duren.' (NO)

Chris Kalden, voormalig topambtenaar ministerie van Landbouw:

'Tussen de tien procent beste melkveehouders en de tien procent slechtste zit een ministersalaris, zeg ik altijd.' (Vp)

Hessel Agema, melkveehouder te Kollumerpomp:

'Ik vind genomics een belangrijk fokkerij-instrument, in het bijzonder voor de selectie op uiergezondheid, duurzaamheid en nu ook voederefficiëntie.' (HI)

Gerben de Jong, hoofd AEU bij CRV:

'Als je nog minder inteelt dan de huidige wilt, vind je geen passende stier meer voor de gemiddelde koe in de populatie. Dan moet je gaan kruisen.' (Bo)

Simone Jansen, boerin met brandrode runderen te Arriën:

'Wist je dat koeien echte diva's zijn? Er zitten pittige tantes tussen. De een heeft duidelijk meer te vertellen dan de ander. Zo dom als een koe, zeggen ze toch weleens? Die uitdrukking klopt echt niet!' (BI)

Bert de Lange, sectormanager rund Gezondheidsdienst voor Dieren:

'Het herkauwen van de koe, de tand des tijds krijgt er geen

vat op. Daarmee leest de koe ons met een beetje fantasie een wijze les. Het loont om rustig en weloverwogen te kauwen op de vraagstukken die op de sector afkomen.' (HK)

Symen Oenema, melkveehouder te Oldelamer:

'De radio staat op maximaal volume. Dat vind ik wel lekker, een beetje muziek tijdens het melken. En de koeien zijn er ook aan gewend, die worden er juist rustig van. Als er nu een keer iemand anders komt melken, dan raken ze niet van streek.' (HK)

Frank de Graaf, manager Sexing Technologies Nederland:

'Als het gebruik van gesekt sperma toeneemt, zijn onze laboratoria efficiënter te gebruiken en kunnen de kosten voor onze afnemers omlaag.' (Bo)

Wim Terlouw, melkveehouder te Marken:

'Ik word al zenuwachtig bij een tankcelgetal van meer dan 200.000 cellen per milliliter.' (M)

Cees 't Hart, vertrekend hoofddirecteur FrieslandCampina:

'Een tip voor de boeren? Ja, blijf aibaar. Laat zien waar je mee bezig bent, sluit je niet af van de maatschappij en houd als het even kan de koeien in de wei. Koester het goede imago.' (LC)

Rein Strikwerda, voormalig dierenarts te Meppel:

'Ik vraag mij altijd af: hoe komen de dieren aan hun eind in het koeienrusthuis. Moeten ze van ouderdom en ellende een

natuurlijke dood sterven of krijgen ze aan het eind een spuitje? In beide gevallen gaan ze naar de destructor. Pure verspilling van kostelijk voedsel.' (LC)

Wim Thus, voorzitter vakgroep Vleeskalverhouderij LTO:

'Momenteel is de melkveehouderij zich opnieuw aan het positioneren. Groei van de melkproductie staat meer onder de aandacht dan de opvang van nuchtere kalveren.' (Bo)

Stef Goossens, melkveehouder en zorgboer te Beers:

'Ik ben een voorstander van grote, moderne boerenbedrijven en ik vertel graag hoe diervriendelijk en schoon daar wordt gewerkt. Maar het past niet bij mij.' (NO)

Christiaan Scherpenzeel, specialist uiergezondheid GD:

'Vanaf de derde lactatie verdient een koe ouderenzorg.' (NO)

Nils den Besten, melkveehouder te Brandwijk:

'Niet alle koeien zijn genegen de stal zomaar te verlaten. Voor sommige is buiten niet goed genoeg. Je bent er constant mee bezig.' (dV)

Elsbeth Stassen, hoogleraar Dier en samenleving Wageningen:

'Als je de deur van de stal opent, gaat de koe uiteindelijk altijd naar buiten, de wei in. Dat ze dartelen in het voorjaar laat zien dat ze het liefste buiten zijn. Maar bij warm weer zijn ze dan weer liever binnen. Het is complex.' (dV)

Bronnen: Nieuwe Oogst (NO), Veldpost (Vp), Holstein International (HI), Boerderij (Bo), Buitenleven (BI), Herkauwer (HK), Melk (M), Leeuwarder Courant (LC), de Volkskrant (dV)